

De historische Fiertelprocessie uitgelegd (12)

Stadsmilities; Muzikaal intermezzo: Barok-ensemble uit het einde 17de-eeuw -

In de 12de en 13de eeuw werden de steden steeds rijker en trokken ze ook steeds meer mensen van het platteland aan, waardoor ze sterk groeiden. Ze begonnen zich ook op militair vlak te organiseren en richtten **stadsmilities** op, die in de eerste plaats dienden om de stad te kunnen beschermen in tijden van oorlog of onheil.

Ons kapittelarchief (november 1566) beschrijft dat tijdens de periode van de Beeldenstorm er een stedelijke militie van zo'n 30 man opgericht werd.

Stadsmilities groeiden meestal vanuit de gilden. Alle weerbare mannen konden in tijden van onlust opgeroepen worden om in het stedelijke leger te dienen en het stadsbestuur hield registers bij met de namen van de poorters en ambachtslieden die onderworpen waren aan de krijgsdienst. In de vroege 13de eeuw organiseerden zij zich voornamelijk volgens de wijk waarin men woonde, maar tegen het einde van de eeuw groepeerde men zich in de grote steden volgens de ambacht/gilde waartoe men behoorde. De stad

voorzag in uitrusting en wapens, maar de meeste mensen bezaten hun eigen wapenuitrusting en bewaarden die thuis.

In grote middeleeuwse steden was zo'n stadsmilitie onderverdeeld in 'vouden', een samenstelling van poorters en ambachtslieden van tot 600 manschappen.

In tijden van oorlog werden deze vouden samengevoegd om de militie te vormen. Volgens de grootte van de veldtocht kon het stadsbestuur één of meer vouden mobiliseren. Brugge kon bijvoorbeeld in het begin van de veertiende eeuw (1302, Guldensporenslag) zo'n 12 vouden opstellen en was in staat om een maximale troepenmacht van meer dan 7.000 man samen te stellen.

Vaak werd ook muziek meegedragen om moed te geven aan de milities op weg naar en op het slagveld. De strijders zijn thans verdwenen, maar de liederen bestaan nog...

In vreedestijd ontplooiden ze echter leukere activiteiten. Veel later schoten ze wortel in het volksleven en groeiden in grote delen van Europa uit tot een bloeiende traditie, zoals ook in Ronse.

De aloude godsdienstige en militaire Sint-Hermesgilde

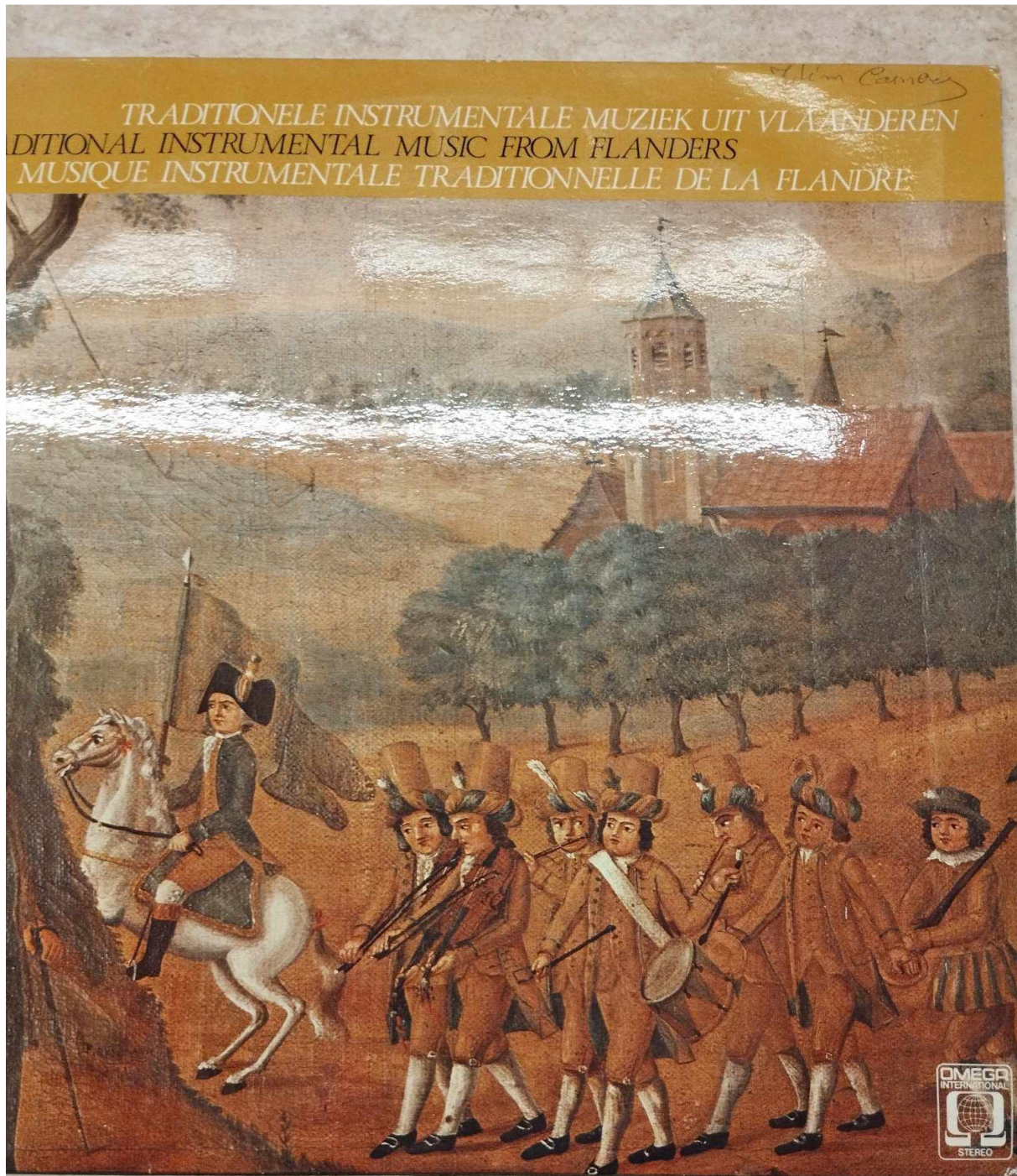
waarvan de leden zich, onder eed, verbinden *'de Heilige Hermes, hun schutspatroon, te eren, zijn relikwieën te behoeden en hun stadsgenoten en goederen te beschutten van de busschieters'*, ontstond ook 'ergens' in de Middeleeuwen. In een eerste vermelding op 12 mei 1518 (Acta Capitularia S.H.) wordt o.a. gezegd dat ...de Gilde toen al lang bestond....

De oude resolutieboeken geven ons ook een overzicht van de activiteiten van de Gilde, zoals deelname aan de Fiertelommegang en aan de processies, leveren van erewachten en schieten van eresalvo's voor burgerlijke en religieuze overheden, ontmoetingen met andere gilden, feesten voor de gildeleden en hun families, aanvaarden van nieuwe leden, benoemen van de gildekoningen en -keizers en ook begrafenisplechtigheden.

De Gilde van Sint-Hermes heeft door de eeuwen heen haar tradities bewaard. Voorafgegaan door een trommelaar en een fijfer, die een aloude processiemars spelen, nemen de gildeleden ook vandaag nog deel aan verschillende plechtigheden te ere van Sint-Hermes en aan de jaarlijkse gildemis. De Gilde heeft ook de taak en het privilege, op zaterdag van de Fiertelommegang, de traditionele salvo's te

schieten en roepen hierbij alle Ronsenaars op om de Fiertelommegang mee te doen. De gildeleden zijn ook nog steeds 'schutters' en hierbij is het koningschieten het jaarlijkse hoogtepunt.

Het muzikaal gezelschap van de Gilde tijdens de deelname aan de Fiertelommegang in vroegere tijden wordt ons voorgesteld op een schilderij van 1794 (uit een verzameling Stedelijk Museum Ronse). Naast het klassieke trommel-fluitje en schutters zien we ook bespelers van viool en contrabas.

De leden van de Gilde droegen ook een tijdlang het schrijn tijdens de Fiertelommegang, maar dat gebruik is ondertussen een verantwoordelijkheid van de Maatschappij der Belders en Draggers van Sint-Hermes geworden.

In de historische processie laten we als overgang tussen de delen '2. Geschiedenis van de stad' en '3. Het verhaal van Sint-Hermes' zo'n barok-ensemble de aloude, laat-17de eeuwse Fierteldeuntjes spelen.

Uit diverse bronnen i.v.m. 'Stadsmilities' en 'Vouden' en Wim Bosmans, Fijfer en Trom in het Vlaamse land, Alamire 1998, 159 pp. Tevens een knipoog naar wijlen Jacques De Buysscher (+ 2019), voormalig secretaris van de Sint-Hermes Gilde voor zijn eerdere publicatie in het Parochieblad.

Foto: Dirk Waeterloos.

Foto platenhoes: 'Traditionele instrumentale muziek uit Vlaanderen', vanuit een schilderij van 1794, Stedelijk Museum van Ronse/Must.

Wim Cambier